

Souhrnná teritoriální informace:

Severní Makedonie

Velvyslanectví ČR ve Skopji 24. 6. 2024 13:07

Republika Severní Makedonie ležící v teritoriu západního Balkánu, je od roku 1991 jedním z následnických států bývalé Jugoslávie. Jde o standardně fungující parlamentní demokracii s jednokomorovým parlamentem. Od března 2020 je země jedním z členů NATO, a také vede hovory o členství v EU. Ekonomika je vysoce integrovaná do mezinárodního obchodu. V Severní Makedonii je výrazně zastoupená šedá ekonomika, proto nelze oficiální poměrně vysoká čísla nezaměstnanosti brát jako vypovídající. Inflation byla v důsledku energetické krize v letech 2022 a 2023 vysoká a díky malým úsporám obyvatel země se na nich výrazně podepsala. V roce 2023 však došlo k jejímu výraznému snížení. Další problém má země aktuálně s nedostatkem kapitálu. Kvůli poměrně přísnému systému zaměstnávání cizinců do země dlouhodobě neplynou výrazné investice, spíše jde vždy o akvizice již existujících firem a případně jejich rozšíření. Přesto zajímavým nástrojem při přilákání investic jsou volné ekonomické zóny, které umožňují získat státní dotace a až desetileté zproštění od přímých daní. Toho také využily mnohé zahraniční firmy jako alternativy k výrobě v Rusku a na Ukrajině. Export ve volných zónách dosahuje téměř poloviny z celkového makedonského exportu. Politická situace je sice aktuálně stabilní, nicméně pokud se nepovede zemi integrovat do EU, což by s sebou přineslo i investice a dotace z EU, tak při nezlepšování ekonomické situace a životní úrovně obyvatelstva lze očekávat prohlubování příkopů mezi většinou vyznávající pravoslavnou a albánskou muslimskou menšinou, kteří již v historii usilovali o odtržení západní části Severní Makedonie a její spojení s Albánií. Většina z asi 1,83 milionů obyvatel žije v hlavním městě Skopje (včetně předměstí cca 800 tis. obyvatel), ve kterém se také nachází všechny důležité státní instituce. V komunikaci s Makedonci je vždy nutné počítat s flexibilnějším balkánským vnímáním času, stejně jako s delšími obchodními jednáními, kterým předchází alespoň bližší seznámení na lidské úrovni. Běžné je se po první schůzce oslovovat jménem a tykat si.

Základní údaje	
Hlavní město	Skopje
Počet obyvatel	1,83 mil.
Jazyk	makedonština a albánština
Náboženství	pravoslavné křesťanství (46,14 %), islám (32,17 %), ostatní (21,69 %)
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	Gordana Siljnovska Davkova
Hlava vlády	
Název měny	makedonský denár (MKD)
Cestování	
Časový posun	není
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Jaroslav Ludva
Ekonomický úsek	David Čerhohorský
Konzulární úsek	David Čerhohorský
CzechTrade	Izudin Gusmirovič (Černá Hora)
Czechinvest	Ne
Ekonomika	2023
Nominální HDP (mld. USD)	15,67
Hospodářský růst (%)	1,4
Inflace (%)	9,4
Nezaměstnanost (%)	13,1

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veřejní akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Republika Severní Makedonie je země na Balkánském poloostrově v jihovýchodní Evropě a patří do skupiny zemí z tzv. Západního Balkánu. Severní Makedonie je suverénní, nezávislý, demokratický a sociální stát. Referendum o nezávislosti a autonomii, respektive oddělení od jugoslávské federace, se konalo dne 8. září 1991. Politický systém Severní Makedonie jako parlamentní demokracie je založen na standardním principu rozdělení moci na tři části - zákonodárnou, výkonnou a soudní. Makedonský Parlament je jednokomorový se 120 poslanci volenými v přímých parlamentních volbách každé čtyři roky. Shromáždění volí vlastního předsedu, který zastává druhou nejvyšší pozici v politické hierarchii státu.

V prezidentských i parlamentních volbách, které se konaly 8. května 2024, zvítězila Gordana Siljanovska-Davková, kandidátka pravicové opoziční VMRO-Demokratická strana makedonské národní jednoty (VMRO-DPMNE). Strana VMRO-DPMNE také zvítězila v parlamentních volbách, když získala 58 křesel v Národním shromáždění s celkovým počtem 120 křesel. 23.6.2024 Shromáždění zvolilo novou vládu, jejímž předsedou je Hristijan Mickoski. Vládní koalici tvoří VMRO-DPMNE se stranami z koalice Vredi a ZNAM. V nové vládě je celkem 20 ministerstev, vláda má 24 členů. Mickoski má pět náměstků nebo místopředsedů vlády a jeden z nich bude „prvním místopředsedou vlády“. Ve vládním kabinetu je 15 členů z koalice vedené VMRO-DPMNE, šest z koalice Vredi a dva ze ZNAM. Ministr vnitra Pance Toshkovski, obrany Vlado Misajlovski, zahraniční věci a zahraniční obchod Timcho Mutuski, finance Gordana Kochoska Dimitrieska, místopředseda vlády a ministr dopravy Aleksandar Nikoloski, informační společnost a digitální transformace Stefan Andonovski, ministr místní samosprávy Zlatko Perinski. Ministryní v nově zřízeném ministerstvu energetiky, hornictví a nerostných surovin je Sanja Bozinovska, v zemědělství, lesnictví a vodním hospodářství Cvetan Tripunovski, ministrem školství a vědy je Vesna Janevska, ministrem kultury a cestovního ruchu je Zoran Ljutkov a ministrem sportu Borko Ristovski. Ljupco Dimovski je místopředsedou vlády a ministrem politického systému a Ivan Stoilkovic, místopředsedou vlády odpovědným za vztahy s komunitami, zatímco Shaban Saliu je ministrem bez portfeje odpovědným za integraci a realizaci romské dekády. Ministrem životního prostředí a územního plánování a místopředsedou vlády je Izet Mejiti, ministrem bez portfeje a místopředsedou vlády odpovědným za řádnou správu věcí veřejných je Arben Fetai, ministrem zdravotnictví Arben Taravari. Orhan Murtezani byl zvolen ministrem pro evropské záležitosti, zatímco Fatmir Limani byl zvolen ministrem sociální politiky, demografie a mládeže a Besar Durmishi byl ministrem hospodářství. Igor Filkov je novým ministrem spravedlnosti a Goran Minchev je ministrem veřejné správy.

1.2 Zahraniční politika země

Euroatlantická a evropská integrace je klíčovou prioritou, stejně jako to, že Balkán zůstane bezpečným, stabilním a prosperujícím regionem. Proto Severní Makedonie podporuje dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci se všemi regionálními a mezinárodními partnery. Severní Makedonie, spolu s dalšími partnery ze západního Balkánu, byla identifikována jako potenciální kandidát na členství v EU na summitu Evropské rady v Soluni v roce 2003. Její dohoda o stabilizaci a přidružení (první v regionu) je v platnosti od roku 2004. Země podala žádost o členství v EU v březnu 2004 a Rada v prosinci 2005 rozhodla o přiznání statusu kandidátské země. Proces byl poté výrazně zpomalen kvůli sporu s Řeckem o název Makedonie. Nakonec v únoru 2019 země Řecku ustoupila a tzv. dohodou z Prespy udělala velký krok vpřed, aby se přiblížila procesu EU, formálně totiž změnila svůj název na Republika Severní Makedonie. I díky tomu se urychlilo její přijímání do NATO, do kterého 27. března 2020 také vstoupila. Dohoda s Řeckem uvolnila také přístupový proces do EU. Ten se zdržel, jelikož se proti němu dočasně postavila Francie. Následně se jednání odblokovala, ale Bulharsko je opět zablokovalo. Nakonec v roce 2022 přistoupila Severní Makedonie během českého předsednictví na tzv. francouzský návrh. Ten podmiňuje zahájení přístupových rozhovorů přijetím ústavního dodatku, kterým je uznaná bulharská menšina v zemi. Nyní musí Severní Makedonie tento ústavní dodatek přijmout. Díky tomuto vývoji v červenci 2022 uspořádala EU svou první mezivládní konferenci se Severní Makedonií, která znamenala první krok země k přístupovým rozhovorům s EU.

Bohužel po volbách v květnu 2024 nelze očekávat významný pokrok v jednáních o přistoupení k EU jelikož strana, která získala téměř většinu VMRO-DPMNE, odmítá přijmout nezbytný ústavní dodatek. Příští 4 roky tedy pravděpodobně nedojde k postupu země do EU, což sebou ponese snížení počtu investic a riziko decouplingu mezi Albánií a Severní Makedonií, což může vést k zvýšenému napětí mezi etniky a budoucím nepokojům. S Českou republikou má Severní Makedonie velmi přátelské vztahy na všech možných úrovních. ČR dlouhodobě podporuje makedonskou integraci do euroatlantických struktur a pomáhá zemi humanitárně a finančně. Severní Makedonie je spolu s Albánií a Srbskem také účastníkem iniciativy Open Balkan, jejímž cílem je podpořit více vnitroregionální spolupráce a integrace na západním Balkáně. Je pravděpodobné, že nová vláda se bude spíše než přibližovat k EU, zapojovat do této srbské iniciativy. V září 2022 podepsaly tři zúčastněné země dohody o potravinové bezpečnosti, spolupráci v oblasti těžby a energetiky, civilních nouzových situacích a audiovizuálních právech. Na červnovém jednání byly navíc podepsány dohody o boji proti daňovým únikům, vzájemném uznávání diplomů a přeshraniční spolupráci v oblasti kultury a cestovního ruchu. Poslední setkání naznačuje, že Open Balkan chce nahradit určitá řešení problémů regionu při absenci členství v EU. To samozřejmě vyhovuje Rusku a spolu se Srbskem se snaží dostat do Open Balkan i další země regionu. Makedonský parlament i vláda byly doteď jednotní v odsuzování ruské invaze na Ukrajinu a Severní Makedonie byla 100 % v souladu se zahraniční politikou EU. V březnu 2022 parlament přijal deklaraci odsuzující invazi a země se okamžitě připojila k sankcím EU proti Rusku. V reakci na to Rusko přidalo Severní Makedonii na svůj seznam „nepřátelských zemí“. Je nejisté, jak tato tendence bude dále pokračovat s novou vládou. Zřejmě lze očekávat vlažný prozápadní postoj.

1.3 Obyvatelstvo

Podle posledního oficiálního sčítání lidu v Republice Severní Makedonie z roku 2021 je celkový počet obyvatel 1 836 713 osob. Z celkového počtu obyvatel byli 58,44 % Makedonci, 24,30 % k Albánci, 3,86 % k Turci, 2,53 % k Romové, 0,47 % k Vlaši, 1,30 % k Srbové a 0,87 % k Bosňáci. Co se týče pohlaví, tak 50,4 % byly ženy a 49,6 % muži. Podle věkové struktury je největší procento populace (7 %) ve věkové skupině 40 až 44 let. Kuriozitou je, že v Severní Makedonii bylo registrováno 51 lidí starších 100 let. Podle náboženské příslušnosti se 46,14 % hlásilo k pravoslaví, 32,17 % k islámu, 0,37 % ke katolicismu. 61,38 % z sečtené populace uvedlo, že jejich mateřským jazykem je makedonština, 24,34 % albánština, 3,41 % turečtina, 1,73 % romština, 0,17 % vlaština, 0,61 % srbština a 0,85 % bosenština. Z výše uvedeného vyplývá, že země je mnohonárodnostní, což sebou nese problémy především v dobách ekonomických krizí a nestability, především pak pokud jde o napětí mezi většinou Makedonců a největší menšinou Albánců. Makedonci mají pocit, že Albánci mají příliš mnoho práv a poukazují například na povinnou kvótu 20% Albánců ve státních institucích, která je často naplňována nekvalifikovanými lidmi, zatímco Albánci poukazují na to, že jejich jazyk není všude oficiální, v průměru berou méně peněz, je pro ně složitější dostat se ke kvalitnímu vzdělání a mnoho Makedonců je stále nebere jako součást země, naopak často zaznívají výzvy, aby se vrátili zpět "domů" do Albánie. Přitom mnozí Albánci v zemi žijí již po několik generací. Spor má mnoho vrstev a je velmi komplikovaný a bohužel nelze vidět dostatečnou vůli obou stran ke smíru zvláště pokud se zemi ekonomicky nedaří. Jediným funkčním aktuálním řešením zůstává úspěšná integrace regionu do EU.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Dle mezinárodních predikcí růst v roce 2024 zrychlí na 2,9 % z 1,4 % v roce 2023 – což je pomalejší tempo než u ostatních ekonomik západního Balkánu. Důvodem je pokles přímých zahraničních investic, který souvisí i s nastupující novou vládou, díky které nelze v příštích letech očekávat zahájení přístupových rozhovorů s EU. Růst bude podpořen oživením domácí spotřeby a vývozu, jakož i nárůstem veřejných investic, zejména do infrastrukturních projektů koridoru 8 a 10. Export bude podpořen postupným posilováním poptávky u hlavních obchodních partnerů Severní Makedonie, včetně Německa (největší obchodní partner). Vnější bilance však bude i v roce 2024 přispívat negativně k celkovému růstu v důsledku zvýšené dovozní závislosti domácí produkce. Očekává se, že se fiskální deficit v roce 2024 sníží na 3,6 % HDP ze 4,9 % v roce 2023. Rozpočet na rok 2024 se zaměřuje na fiskální konsolidaci a cílí na rozpočtový schodek ve výši 3,4 % HDP. Příjmy státu podpoří daňové reformy, včetně snížení osvobození od daně z příjmu právnických osob a daně z přidané hodnoty (DPH). Mezitím bude navyšování veřejných investic, zejména do dopravní infrastruktury, tížit výdaje. Očekává se, že výstavba dálnice do Albánie bude stát kolem 10 % HDP během pěti let výstavby, ale existuje reálné riziko, že projekt bude stát více, než se předpokládalo. V září 2023 vláda přerozdělila svůj rozpočet tak, aby financoval 10% zvýšení platů pracovníků ve veřejném sektoru a 5,3% zvýšení důchodů. Mzdy ve veřejném sektoru dále porostou v roce 2024 v souladu s obecnou kolektivní smlouvou, která indexuje růst mezd k inflaci. Inflace se od roku 2024 výrazněji zmírní v souladu s větší stabilizací cen potravin a nákladovými tlaky a začne směřovat k cílování na úrovni 2 %.

Ve struktuře HDP v roce 2023 dominovaly Služby s 56,9 %. Těžba a dobývání; Výrobní; Dodávka elektřiny, plynu, páry a klimatizace; Zdroj vody; kanalizační činnosti, nakládání s odpady a sanace; a stavebnictví se v roce 2023 podílely z 22,4 %. Zemědělství, lesnictví a rybolov se na struktuře HDP podílely ve výši 7,2 % v roce 2023. Nejvyšší hodnota tvorby hrubého fixního kapitálu byla zaznamenána v: Těžba a dobývání; Výrobní; Dodávka elektřiny, plynu, páry a klimatizace; Zdroj vody; kanalizační činnosti, nakládání s odpady a sanace; Konstrukce.

Ukazatel	2021	2022	2023	2024	2025
Růst HDP (%)	4,51	2,22	1,4	2,9	3,4
HDP/obyv. (USD/PPP)	17242,3	18935,78	20120	21290	22500
Inflace (%)	3,23	14,21	9,4	3,6	2,5
Nezaměstnanost (%)	15,42	14,4	14	13,7	13,5
Export zboží (mld. USD)	8,98	11,21	11,27	11,88	12,55
Import zboží (mld. USD)	10,97	13,96	13,19	13,69	14,268
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-2,75	-3,67	-2,83	-3,1	-3,26
Průmyslová produkce (% změna)	1,44	-3,07	0,4	3,3	3,4
Populace (mil.)	2,11	2,10	2,09	2,09	2,08
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	5/7	N/A	5/7	5/7	5/7

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

V roce 2024 oživení spotřeby a vývozu, stejně jako nárůst veřejných investic, povedou k silnějšímu růstu reálného HDP. Kladné reálné mzdy a klesající inflace podpoří domácí poptávku zejména od poloviny roku za předpokladu, že tehdy začne měnové uvolňování. Střednědobá prognóza je taková, že se růst v letech 2025–28 ustálí na průměru 3,5 % ročně. Domácí investice budou nadále vysoké, budou poháněny veřejnými i soukromými investicemi do infrastruktury a energetické transformace a budou podporovány finančními prostředky Evropské komise.

Vládní plán akcelerace růstu na roky 2022–26 stanovuje veřejné investice jako jednu z vládních priorit. To stanoví plány na investice do silnic, železnic a veřejných služeb s pozitivními dopady na zaměstnanost a produktivitu, ačkoli politická nestabilita by mohla zpozdit kapitálové výdaje. Hlavními omezeními růstu budou strukturální problémy související s právním státem, korupcí a vysokou mírou dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mladých lidí a emigrace. Očekává se, že se fiskální deficit v roce 2024 sníží na 3,6 % HDP ze 4,9 % v roce 2023. Rozpočet na rok 2024 se zaměřuje na fiskální konsolidaci a cílí na rozpočtový schodek ve výši 3,4 % HDP. Příjmy podpoří daňové reformy, včetně snížení osvobození od daně z příjmu právnických osob a daně z přidané hodnoty (DPH). Mezitím bude navyšování veřejných investic, zejména do dopravní infrastruktury, tížit výdaje. Očekává se, že výstavba dálnice do Albánie bude stát kolem 10 % HDP během pěti let výstavby, ale existuje riziko, že projekt bude stát více, než se předpokládalo. V září 2023 vláda přerozdělila svůj rozpočet tak, aby financoval 10% zvýšení platů pracovníků ve veřejném sektoru a 5,3% zvýšení důchodů. Mzdy ve veřejném sektoru dále porostou v roce 2024 v souladu s obecnou kolektivní smlouvou, která indexuje růst mezd k inflaci.

Veřejné finance	2023
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-4,8
Veřejný dluh (% HDP)	58,3
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,24
Daně	2024
PO	10 %
FO	10 %
DPH	0 - 18 %

2.3 Bankovní systém

Severní Makedonie zdědila bankovní systém od bývalé Jugoslávie ve vlastnictví státu a se strukturou, která vyhovovala tehdejší plánované ekonomice. Měnová nezávislost Makedonie byla provedena v souladu s přijetím právních aktů v oblasti měnové politiky dne 26. dubna 1992. Tímto aktem byly položeny základy bankovního systému dnešní Severní Makedonie. Restrukturalizace makedonského bankovního systému však začala poměrně pozdě, až v roce 1995, odpisem starých úspor v cizí měně, pohledávek a závazků v souvislosti se zahraničními půjčkami a rehabilitací největší makedonské banky – Stopanska Banka. Bankovní systém Republiky Severní Makedonie je postaven na standardním modelu. Působí zde jedna státní centrální banka a řada komerčních bank. Komerční banky provádějí svoji činnost samostatně a pod dozorem státního bankovního dozoru. Makedonský bankovní systém se donedávna skládal ze 17 bank a osmi spořitelen. Ve srovnání s předchozími roky počet bank klesl v důsledku jejich konsolidace, tj. sloučení menších bank, aby vydržely tlak vyvíjený velkými bankami. Bankovní sektor se v roce 2018 skládal z 16 bank a sedmi spořitelen. V roce 2019 se počet bank snížil na 15 a aktivní zůstaly pouze tři spořitelny. Bankovní systém Severní Makedonie tvoří tyto banky: Komerzialna banka a.d. Skopje, Stopanska banka a.d. Skopje, NLB Tutunska banka a.d. Skopje, Makedonska banka za podrška i razvoj a.d. Skopje, Sparkasse banka a.d. Skopje.

V březnu 2024 ponechala Národní banka Republiky Severní Makedonie (NBRNM, centrální banka) svou hlavní měnověpolitickou sazbu stabilní na 6,3 %, po pěti zvýšeních úrokových sazeb v roce 2023. Očekává se, že NBRNM – stejně jako (ECB) – dosáhla konce cyklu zpřísňování. Očekává se, že NBRNM začne uvolňovat měnovou politiku od června 2024 v souladu s klesající inflací. Poptávka po úvěrech se zmírnila, protože úrokové sazby z úvěrů vzrostly z rekordně nízkých úrovní.

2.4 Daňový systém

Daň z příjmů právnických osob činí 10 %, pro IT společnosti činí 3 %. Daň z příjmů fyzických osob – příjem podléhající zdanění se skládá z následujících druhů příjmů získaných v tuzemsku i v zahraničí: osobní příjem; příjem ze samostatné výdělečné činnosti; příjem z vlastnictví a vlastnických práv; příjem z autorských práv a práv průmyslového vlastnictví; kapitálový příjem; kapitálové zisky; výhry z hazardních her; a ostatní příjmy. Daňový základ pro stanovení daně z příjmu fyzických osob je součet veškerých příjmů získaných z peněz, cenných papírů, naturálií nebo jakéhokoli jiného druhu v tuzemsku a v zahraničí během zdaňovacího období, snížených o: povinné příspěvky na sociální zabezpečení; osobní osvobození ve výši 98 736 MKD při výpočtu roční daně z příjmu a standardní nebo skutečné náklady stanovené zákonem. Daň ze všech typů příjmů, s výjimkou příjmů z hazardních her, mají jednotnou sazbu 10 %. Příjmy z her podléhají sazbě 15 %. Daň z přidané hodnoty – DPH se platí na každé úrovni prodeje zboží a služeb a vývozu zboží. Daňovým základem je cena prodaných výrobků a služeb, ve které není započtené DPH. Standardní DPH činí 18 % a účtuje se ve většině případů. Snížená sazba DPH činí 5 % a platí pro základní potraviny, denní tisk, komunální služby atd. a nově je nulové DPH stanovené na přesně určené základní potraviny (např. rýže). Od daně z přidané hodnoty je zcela osvobozeno: prodej a pronájem budov a bytů (vyjma prvního prodeje, uskutečněného do 5 let od doby výstavby); poštovní služby; bankovní, finanční služby a služby pojišťoven; kulturní služby, poskytované veřejnými institucemi; zdravotní a vzdělávací péče; software; mezinárodní osobní doprava; vývoz zboží. Daň z nemovitosti – sazby daně z prodeje nemovitostí jsou úměrné a pohybují se od 2 % do 4 %.

Ratingová agentura Fitch Ratings 5. dubna 2024 potvrdila dlouhodobý standardní rating emitenta v cizí měně (IDR) Severní Makedonie na „BB+“ se stabilním výhledem.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemná obchodní bilance ukazuje, že pokračuje příznivější trend růstu dovozu od Severní Makedonie, zatímco český vývoz postupně klesá. To se začíná příznivěji projevovat na negativní obchodní bilanci.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z ČR (mld. CZK)	3,73	2,61	3,23	2,70	3,33
Export do ČR (mld. CZK)	7,85	6,23	6,87	7,28	9,70
Saldo s ČR (mld. CZK)	-4,12	-3,63	-3,64	-4,57	-6,36

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
781	Automobily osobní aj. vozidla pro dopravu osob	588,88	17,68
821	Nábytek a díly, žíněnky, matrace aj. nábytek čalouněný	346,09	10,39
893	Předměty z hmot plastických j. n.	292,12	8,77
351	Energie elektrická	140,53	4,22
657	Příze speciální, textilní materiály speciální ap. výr.	187,3	5,62

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
598	Výrobky chemické různé j. n.	2946,01	30,37
821	Nábytek a díly, žíněnky, matrace aj. nábytek čalouněný	1978,10	20,39
772	Přístr. elek. ke spínání ap. obvodů elek., odpory aj.	1120,18	11,55
778	Přístroje elektrické j. n. (baterie, žárovky ap.)	747,37	7,70
784	Díly a příslušenství vozidel motorových	696,79	7,18

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

Přibližně 80 % vývozu ze Severní Makedonie se uskutečňuje v 10 zemích, včetně EU a také v Srbsku a Kosovu. Republika Severní Makedonie vyváží převážně do Německa s více než 40 % celkového exportu. Většina produktů vyvážených ze Severní Makedonie jsou: textilní výrobky LON, velkoobjemové víno, díly pro automobilový průmysl, ocel, elektrotechnické kovové výrobky, tabák atd.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z EU (mil. EUR)	4756,73	4048,01	5108,08	6873,28	6634,32
Export do EU (mil. EUR)	5185,25	4607,24	5677,17	6965,30	6766,06
Saldo s EU (mil. EUR)	428,52	559,23	569,09	92,01	131,73

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Přibližně 80 % vývozu ze Severní Maedonie se uskutečňuje v 10 zemích, včetně EU a také v Srbsku a Kosovu. Republika Severní Makedonie vyváží převážně do Německa s více než 40 % celkového exportu. Většina produktů vyvážených ze Severní Makedonie jsou: textilní výrobky LON, velkoobjemové víno, díly pro automobilový průmysl, ocel, elektrotechnické kovové výrobky, tabák atd.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	3632,78	2799,19	5039,17	6039,72	5566,43
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	1301,96	1192,14	2629,33	3403,95	3658,69
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	-2330,82	-1607,05	-2409,84	-2635,76	-1907,73

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

Příliv přímých zahraničních investic do Severní Makedonie dosáhl celkem 616,7 mil. EUR v roce 2023, což je o 17 % méně než o rok dříve, ukazují údaje centrální banky. Příliv přímých zahraničních investic během čtvrtého čtvrtletí roku 2023 dosáhl 232,6 mil. EUR v důsledku mezipodnikových půjček, zatímco zvýšené investice do vlastního kapitálu činily 49 mil. EUR.

Příznivé podmínky makedonských svobodných ekonomických zón mají největší podíl přímých zahraničních investic a v současnosti tvoří téměř polovinu exportu země. Jedná se o americké, německé, turecké a další velké společnosti z celého světa. Vzhledem k dobrým podmínkám těchto zón jde pro velké mezinárodní společnosti logický krok. Technologické zóny průmyslového rozvoje <https://investnorthmacedonia.gov.mk/tidz/>

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Republika Severní Makedonie vstoupila do Světové obchodní organizace (WTO) 4. dubna 2003. Severní Makedonie podepsala také bilaterální obchodní dohody s Tureckem, Ukrajinou a Evropským sdružením volného obchodu (ESVO) (Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko). Země je také členským státem Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA) a podepsala dohodu o stabilizaci a přidružení s Evropskými společenstvími - CEFTA. V dohodě CEFTA je Albánie, Bosna a Hercegovina, Severní Makedonie, Moldavsko, Černá Hora, Kosovo a Srbsko. Dohoda vstoupila v platnost 26. července 2007. V dubnu 2001 se Severní Makedonie a EU staly signatáři Evropské dohody o stabilizaci a přidružení (SAA). Dohoda o stabilizaci a přidružení a dohoda o hospodářské integraci mezi Severní Makedonií a EU vstoupily v platnost v červnu 2001 a v dubnu 2004 (pro obchod se službami). Dohody stimulují již tak velké objemy vývozu a dovozu v Severní Makedonii s členskými zeměmi EU, hlavně Německa, Velké Británie, Itálie, Bulharska a Řecka. EU je největším obchodním partnerem Severní Makedonie, v roce 2019 se podílí na více než 80 % vývozu ze Severní Makedonie a dodává do ní něco přes 60 % makedonského dovozu.

Smlouvy s ČR

Obchodní dohoda mezi Severní Makedonií a ČR byla podepsána dne 19. 9. 1997 v Praze (platnost od 10. 12. 1997). Dohoda o zamezení dvojího zdanění byla podepsána 21. 6. 2001 (platnost od 19. 5. 2002). Dohoda o podpoře a ochraně investic (podepsána 2001) vstoupila v platnost v srpnu 2002. Dne 1.1.2007 vstoupila v platnost také Smlouva mezi ČR a Makedonií o sociálním zabezpečení. Za zásadní změnu, kterou Smlouva přináší, je třeba považovat úpravu v oblasti zdravotní péče, která vychází z principu zachování nároku na poskytnutí nezbytné zdravotní péče při pobytu na území druhého státu. Náklady však oproti minulosti již nenese stát, ale zdravotní pojišťovna pojištěnce. Obchodní dohody dávají Severní Makedonii přístup na trhy s celkem 650 miliony spotřebitelů.

3.4 Rozvojová spolupráce

Republika Severní Makedonie nemá vlastní rozvojové programy, do kterých by se mohly české firmy zapojit. Nástroj předvstupní pomoci (IPA) je prostředkem, kterým EU od roku 2007 podporuje reformy v regionu rozšíření finanční a technickou pomocí. Fondy IPA budují kapacity příjemců během celého přístupového procesu, což vede k progresivní, pozitivní vývoj v regionu. Na období 2007–2013 měl nástroj předvstupní pomoci (IPA) rozpočet ve výši 11,5 miliardy EUR. Jeho nástupci IPA II bylo na období 2014–2020 přiděleno 12,8 miliardy EUR. Pro období víceletého finančního rámce 2021–2027 činí rozpočtová obálka IPA III 14,162 miliardy EUR.

České firmy se mohou zúčastnit prostřednictvím sledování veřejných zakázek, které jsou na webu: <https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Hlavní perspektivní obory stručně vypsane z MOPu + stručný komentář a pod tím odkaz na celý MOP dané země.

Kde existuje, tak ještě sektorová analýza. (Dělaná na některé cesty ministra/náměstka ve spolupráci se Západočeskou univerzitou)

► Perspektivní obor 1

V rámci snah o posílení ekologie se plánuje výstavba čistíren odpadních vod. Největší zakázka se očekává v hlavním městě Skopji, která má již zajištěné financování z evropských peněz. Začátek projektu byl plánován na rok 2023, nicméně stále se odkládá. Podobně již v zemi byly postaveny čističky v Prilepu, Radoviši, Strumici a Kičevu. Údaje z Regulační komise pro energetické a vodárenské služby mají údaje, že pouze 18 z celkových 80 makedonských obcí provádělo čištění odpadních vod prostřednictvím vhodných infrastrukturních zařízení – stanic. Mezi obce, které poskytují služby čištění odpadních vod, patří: Sveti Nikole, Berovo, Kočani, Struga, Kichevo, Gevgelija, Strumica, Radovish, Prilep, Bitola, Resen, Kumanovo, Skopje, Makedonski Brod, Dojran, Chucher Sandevo, Karbintsi, Cheshinovo-Obleshevo a Krivogaštani. Dalších 62 čistíren čeká na svou výstavbu v příštích letech. Pokud se naplní plány na modernizaci čistírny odpadních vod ve Skopje do roku 2027, stejně jako stanic v Tetovu, Bitole, Shtip a Veles, dojde k čištění odpadních vod produkovaných asi 75 procenty obyvatel země.

► Perspektivní obor 2

Makedonský zemědělec vykazuje velký pokrok v čerpání peněz z evropských fondů, což potvrzuje i 100 procentní čerpání prostředků z Programového nástroje IPARD II na předstupní pomoc pro rozvoj venkova. Severní Makedonii bylo poskytnuto 200 milionů eur na investice do modernizace makedonského zemědělství prostřednictvím programu IPARD 3. Zemja je lídrem v realizaci programu IPARD 2 s více než 2 100 realizovanými smlouvami a vyčerpáním téměř 100 % prostředků, tedy 59,7 milionů eur, z celkových 60 milionů eur evropských fondů na tento program. Návratnost programu IPARD 2 byla nulová, na rozdíl od programu IPARD 1, kde bylo vráceno více než 45 milionů eur z nevyužitých evropských fondů. První země z regionu, která 1. září 2023 zahájila implementaci nového programu IPARD 3, vypsal první výzvu pro opatření 1 a 7.

► Perspektivní obor 3

Železniční infrastruktura je ve zbláčeném stavu, a proto je zajímavý rozsáhlý projekt financovaný EU s názvem Koridor 8. Směrem k albánské hranici jde o úsek z Kičeva, směrem k bulharské hranici jde o úseky Kumanovo – Beljakovce, Beljakovce – Kriva Palanka a Kriva Palanka – hranice s Bulharskem. Zajímavé pro české firmy jsou především tendry na signalizační osvětlení tratě.

► Perspektivní obor 4

Země se v roce 2020 stala členem NATO, musí proto podstatně modernizovat svou armádu. Nejedná se přitom jen o zakázky na zbraně, ale také o modernizaci vrtulníků a výbavu pro pěchotu, jako jsou batohy či uniformy. Zaujmout mohou také protichemické vojenské obleky, rušičky dronů a ochranné rukavice.

► Perspektivní obor 5

Instalovaný výkon pro výrobu elektřiny ze slunce se zvýšil o 140 procent, potvrzuje Regulační komise pro energetiku, vodárenství a nakládání s komunálním odpadem. Nová energetická zařízení o celkovém instalovaném výkonu 523,2 MW vyrábějí po dobu 22 měsíců elektřinu z obnovitelných zdrojů, podle posledních údajů o licencích vydaných na období od ledna 2022 do 31. října 2023 Regulační komise pro energetiku, vodárenské služby a Nakládání s komunálním odpadem (RKE). Intenzita realizace energetických kapacit vzrostla a je zřejmé, pokud navážeme paralelu s dobou před pěti lety, kdy byly vydány licence celkem na téměř 6 MW, potvrzuje Regulační komise pro energetiku a vodárenství. AD ESM a německá a KfV Bank podepsaly 18.3.2024 smlouvu o dotaci 20 milionů eur na realizaci druhé fáze výstavby větrného parku „Bogdanci“ a na třetí fázi revitalizace šesti velké vodní elektrárny Vrutok, Vrben, Raven, Tikvesh, Shpilje a Globocica.

► Perspektivní obor 6

Skopje dostane šest nových ekologických autobusů pro veřejnou dopravu v rámci programu „EU Clean Air“ financovaného EU, jehož prostřednictvím bude pod vedením vyčleněno 10 milionů eur na zlepšení kvality ovzduší po dobu 3 let (do roku 2026) pod vedením společnosti UNOPS. Stejný program počítá s tím, že Skopje bude předmětem studie proveditelnosti dalšího rozšíření systému centrálního vytápění v hlavním městě. Program „EU Clean Air“ si klade za cíl přispět ke snížení emisí znečišťujících látek a částic v Bitole, Kumanovu, Skopje a Tetovu, což zlepší kvalitu ovzduší v Severní Makedonii. Z tohoto projektu bude mít přímý prospěch 794 540 obyvatel ze čtyř městských center.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Makedonci jsou přívětiví, pohostinní lidé, kteří mají rádi méně formální atmosféru. V jejich světě většinou čas plyne pomaleji a tak je často nutné, pokud po nich něco chceme, věci hlídat a jednou za čas zkontrolovat v jakém je záležitost stádiu. Pravděpodobně nejlepší je makedonského partnera po formálním jednání v kanceláři vzít do restaurace nebo kavárny, kde můžeme v uvolněné atmosféře položit další třeba i ožehavější otázky. Je nutné rozlišovat, zda jde o pravoslavného makedonce nebo albánského muslima. Obě etnika se k cizincům chovají mile a lidsky, ale je nutné znát specifika pojící se k oběma náboženstvím. Stejně tak je dobré znát státní svátky, které se k nim vážou a které se zde slaví mnohem výrazněji, než v České republice.

4.2 Oslovení

Makedonci se buď z kraje pokusí nabídnout tykání, nebo rovnou sami od sebe začnou tykat. Působí většinou přátelsky a bezstarostně a umí být velmi pohostinní. Schůzky až na výjimky nebývají příliš formální. Je možné partnera oslovit jak přes telefon, tak prostřednictvím emailu. Nejlepší je poslat email, a pokud je bez odpovědi, tak za pár dní zavolat.

4.3 Obchodní schůzka

Při většině obchodních jednání zaznamenáte balkánská specifika. Ignoruje-li makedonský partner dotaz, poptávku, či nabídku, je to většinou vyjádřením nezájmu a omluva není považována za nutnost. Jednání (s českými subjekty) se vedou ve velice vstřícném duchu, občas s akcentem na pan-slovanství. Obchodní schůzky jsou v porovnání s českými zvyky delší, většinou časově neohraničené a často vyžadují značnou trpělivost. Mállokdy se jednání podaří uzavřít po první schůzce, spíše lze očekávat jednání na etapy. Často se pokračuje v projednávání problematiky při pracovním obědě nebo večeři.

4.4 Komunikace

Mít místního člověka, který zná procesy a má dobré kontakty, je velmi výhodné, ušetří to zbytečné čekání při institucionálních procesech. Při prvním setkání je běžné oslovovat se příjmením. Pokud první schůzka proběhne dobře, formality pomalu mizí a konverzace nabývá uvolněnějšího tónu. Dochvilnost není v Severní Makedonii vždy běžná a je nutné vědět, kdy a kde to nevádí a naopak to lze očekávat. Zpoždění o 15 minut obvykle neznamená, že partner nepřišel včas. Prvních 20 minut schůzky naplňuje klasický small talk spolu s popíjením kávy nebo čaje a teprve později se přechází k důležitějším tématům. Makedonští obchodníci ve většině případů upřednostňují rodný jazyk (makedonština nebo albánština). Vzhledem k historickým kořenům (bývalá Jugoslávie) lze k rozhovorům využít i srbochorvatštinu. Mezi mladou generací je rozšířena angličtina, u albánského etnika němčina. Verbální komunikace mezi samotnými Makedonci, ale i se zahraničními partnery je doprovázena živou gestikulací. K vyvarování se netaktností, které by mohly v podobné situaci vzniknout, je lépe se předem domluvit a spíše přijmout zvyky (domácího) hostitele. Jinak jsou Makedonci (bez rozdílů etnické příslušnosti) proslulí svojí pohostinností.

4.5 Doporučení

Respektujte místní zvyklosti a pravidla související s kulturou a náboženstvím Severní Makedonie. Jídlo nelze v Severní Makedonii uspěchat, dlouze se při něm konverzují. U snídaně nesmí chybět silná černá káva. Bez rozdílu národnosti má čas v Severní Makedonii zcela jinou hodnotu, než je tomu ve střední Evropě. Makedonští partneři mnohdy nebývají dochvilní. Zpoždění při příchodu na smlouvanou schůzku se ve většině případů oboustranně toleruje. Je také nutné dát si pozor na lidi, kteří hned na první schůzce prezentují, koho všeho znají a s kým vším se kamarádí. Často to nebývá pravda a je nutné si pro jistotu alespoň některá z tvrzení prověřit, abyste nenaletěli podvodníkovi nebo někomu, kdo za zprostředkování kontaktu a obchodu bude chtít horentní sumy.

4.6 Státní svátky

Státní svátky MK: 24. květen – Sv. Cyril a Metoděj – Den slovanských věrozvěstů (slaví se začátek jejich moravské mise) 2. srpen – Den republiky – výročí Ilindenského povstání proti Turkům 8. září - Den nezávislosti – den referenda o nezávislosti v roce 1991. 11. říjen - Den národního povstání (2. světová válka) 23. říjen - Den makedonského revolučního boje 8. prosinec - Sv. Kliment Ochridský (žák Cyrila a Metoděje) Dny pracovního klidu (svátky): 1. leden – Nový rok 7. leden - 1. svátek vánoční (pravoslavný) pravoslavné Velikonoce - pohyblivý svátek, většinou cca o měsíc později, než v ČR, volno je vždy v pátek a v pondělí 1. květen – Svátek práce Ramazan Bajram - pohyblivý svátek muslimů (zakončení ramadánu) Náboženské svátky (volno je dle toho, zda vyznáváte dané náboženství): 6. leden - Štědrý den (pravoslavný) 19. leden – „Vodici“ – den Zjevení Krista (pravoslavný) 28 srpen – Nanebevstoupení Panny Marie 1. listopad – Den všech svatých Památka zesnulých – pohyblivý svátek (pravoslavný), 25. prosinec – Vánoce (katolické) Kurban Bajram - pohyblivý svátek (muslimský)

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Často využívanou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na místním trhu je skrze místní zástupce (jde o pozůstatek z dob Jugoslávie, kdy ze zákona musely zahraniční firmy využívat služeb domácích zástupců). V této oblasti je mezi místními firmami velmi tvrdý boj o získání zastoupení (jakéhokoliv) zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění na trhu není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hrají důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské, vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky. Na druhé straně se koneční spotřebitelé brání využívání služeb zprostředkování, neboť to zvyšuje konečnou cenu zboží. Zahraniční firmy se nejčastěji uchylují k poskytování zastoupení místním zástupcům na omezenou dobu, která je v případě spokojenosti obou stran dále prodlužována. Během této doby také většinou poleví tlak místních firem na udělení výhradního zastoupení, což je většinou spojeno s uvědoměním si vlastních omezení (finančních, organizačních, technických), případně velikosti trhu (místní firmy často operují pouze v určitém konkrétním území). S pokračující stabilizací ekonomiky v MK a očekávanému růstu v dalších letech se stále více a více firem rozhoduje založit v Severní Makedonii dceřinou společnost.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Vzhledem k relativně malému makedonskému trhu pokrývá standardní distribuční a prodejní síť pro zboží domácí provenience i zboží z dovozu zpravidla území celého státu. U některých položek, zejména spotřebního zboží, jsou vytvořeny lokální distribuční kanály. Většinu distribučních a prodejních činností zajišťují malé a střední firmy. Velké velkoobchodní a maloobchodní řetězce jsou v Severní Makedonii poměrně málo zastoupeny. Značná část zemědělské produkce se prodává v tržnicích. Oblíbenou formou uplatnění zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci. V této oblasti je pocíťována silná konkurence při hledání zastoupení zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění není zanedbatelný, v místních podmínkách hrají důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky. Možné právní formy obchodních společností v Severní Makedonii patří: veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručeným omezením a akciová společnost.

5.3 Marketing a komunikace

Nejrozšířenější formou propagace, reklamy a reklamních kampaní je využívání státních i soukromých komerčních televizních kanálů a lokálních komerčních rozhlasových stanic v pásmu FM. Periodický tisk je také hojně využíván k propagačním účelům. Využití velkoplošné reklamy ("bill-boardů") v celorepublikovém měřítku je spíše omezené. Využití prostředků MHD a sportovních areálů k reklamním účelům je také časté. Uplatňují se i reklamní akce ve formě jednorázového či dlouhodobého sponzorování sportovních týmů a společenských událostí. Samozřejmě pokud výrobek nebo služba cílí na mladší generaci je nejjednodušší dělat marketingovou kampaň přes Facebook, který je v zemi poměrně rozšířený nebo Instagram. V Severní Makedonii existuje velký počet reklamních a marketingových agentur.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematiku ochrany duševního vlastnictví řeší Zákon o ochraně duševního vlastnictví a další právní ustanovení. Tuto problematiku má na starost ministerstvo kultury. Porušování duševního vlastnictví není v Severní Makedonii zásadním problémem, nicméně občas se jako v každé jiné zemi objevit může. Právníci kompetentní v této oblasti: Gavrilovska & Gavrilovski Law Office, Industrial Property Protection, tel.: + 389 2 30 60 690 , Intellectual Property Protection Company, tel.: +389 75 421 842, Lalicic & Boskoski Law Office, tel.:+ 389 78 884 304. email: contact@lblaw.com.mk .

Další legislativa: Pravidlo o podobě a obsahu žádosti o povolení od celních orgánů a související požadované dokumentace a formuláře žádosti o prodloužení lhůty pro jednání celního úřadu (2015), Rozhodnutí o výši jednorázové náhrady za kopírování v soukromém použití (2011), Nařízení o odborné zkoušce zástupců průmyslového vlastnictví a rejstříku zástupců (2009), Nařízení o označení původu produktu a zeměpisné označení (2009), Nařízení o průmyslovém designu (2009), Nařízení o patentu (2009), Nařízení o ochranné známce (2009).

5.5 Trh veřejných zakázek

Právní rámec pro veřejné zakázky je v Severní Makedonii v podstatě na standardní evropské úrovni (což neplatí pro rozsah výjimek a přesnost pravomocí příslušných orgánů). Nicméně problémy se vyskytují při jeho aplikaci. Instrukce, které mají dohlížet na hladký průběh veřejných výběrových řízení jsou podfinancované. Od 1. ledna 2019 je v platnosti nový Zákon o zadávání veřejných zakázek, harmonizovaný s právními předpisy Evropské unie, který má zajišťovat rozumné vynakládání státních peněz, svobodnou a spravedlivou hospodářskou soutěž a transparentnost při zadávání veřejných zakázek. Předchozí zákon byl založen na směrnicích Evropské unie o veřejných zakázkách z roku 2004 a mezitím došlo k četným změnám, které jej oddělily od evropské legislativy. Z tohoto důvodu přináší nový zákon zásadní a komplexní změnu v souladu se současnými evropskými postupy. Zákon jako standardní způsob výběru dodavatele u veřejných výběrových řízení stanoví tzv. otevřený postup (otvorena postapka). U zahraničních účastníků tendru musí jeho vypisovatel prověřit správnost předložených dokumentů, kterými mají potvrzení příslušných orgánů země, kde je účastník tendru registrován. Není nezvyklé, pokud při veřejných zakázkách dochází k jejich manipulaci a ovlivňování, je proto dobré mít šikovného místního zástupce, který se seznámí se všemi okolnostmi, které se k dané zakázce vztahují.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Při realizaci větších obchodních případů se používají standardní platební podmínky úvěrového charakteru. V období po roce 1995, byly zrušeny obchodní soudy a jejich pravomoci byly převzaly standardní soudy. Jejich kapacita ale nebyla příliš navýšena, a proto jsou poměrně dosti vytížené a pomalé. Navíc se často jedná o složité právní případy, na které standardní soudy nemohou a neumí vždy náležitě reagovat. Je zvláštní, že na jedné straně byly zrušeny specializované obchodní soudy, ale na druhé straně makedonské soudnictví zná specializované soudnictví v jiných právních oblastech (například: Správní soud a Vyšší správní soud). Skutečný důvod pro zrušení obchodního (hospodářského) soudnictví zůstává otevřený, vzhledem k tomu, že ke zrušení došlo v době, kdy země přecházela na tržní ekonomiku, vytvářely se tržní subjekty a privatizoval státní majetek. Řešení sporů při jejich případném vzniku závisí na formulaci podmínek v obchodním kontraktu. S některými významnými firmami lze sjednat řešení případných sporů i v zahraničí podle jiného obchodního práva. Doporučujeme snažit se řešit spory mimosoudní cestou a myslet na to již při podmínkách stanovených v kontraktu. Co se týče platebních podmínek a institutů jako jsou bankovní akreditivy, tak byla v Severní Makedonii již ukončena restrukturalizace a privatizace bankovního sektoru a díky tomu zde platí standardní pravidla. Přesto je jako vždy třeba zvýšené opatrnosti. Při zachovávání základních pravidel obezřetnosti v platebním styku (nerealizovat předčasné platby a dodávky) však není makedonské prostředí obzvláště problematické.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Od 19. 12. 2009 byla facilitační dohodou s EU pro makedonské občany zrušena vízová povinnost do všech zemí Schengenského prostoru, včetně ČR. Toto rozhodnutí se týká výhradně držitelů pasů s biometrickými identifikačními údaji. Z makedonské strany byla vízová povinnost pro české občany zrušena již dříve. Od poloviny roku 2009 mohou čeští občané pro cestu do Severní Makedonie použít také platný občanský průkaz. Zde je však potřeba upozornit na skutečnost, že pokud odlétá občan EU z části letiště, která není určena jen pro EU, ale také pro další mezinárodní spojení, pak mohou vízové autority na letišti požadovat předložení cestovního pasu. Proto doporučujeme raději vždy cestovat s pasem. Každý cizinec musí také přihlásit svůj pobyt delší než 24 hodin na místně příslušném oddělení policie. Za osoby ubytované v hotelu, tuto informační povinnost zajišťuje hotel. Nesplnění této povinnosti mohlo donedávna v rámci řízení u přestupkového soudu vynést i trest krátkodobého odnětí svobody (zpravidla v délce trvání do 7 dnů), udělení pořádkové pokuty i vyhoštění ze země. Před odjezdem ze země je nutné se na policii odhlásit, nicméně i to za cestovatele činí ubytovací zařízení. Z těchto důvodů doporučujeme vždy při cestě do teritoria mít dopředu zajištěné ubytování.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Jestliže se uzavírá pracovní poměr s občanem z jiné země, používají se ustanovení Zákona o uzavírání pracovního poměru s cizinci. Cizince je možné zaměstnat a může pracovat v Severní Makedonii, jestliže má pracovní povolení a je zde přihlášen podle odpovídajícího článku zákona. Pracovní povolení se může vydat cizinci, který má povolení pro trvalý nebo dočasný pobyt nebo jiný doklad v souladu se zákonem. Cizinec, který má pracovní povolení v Severní Makedonii, může provádět pouze práci, pro kterou pracovní povolení obdržel. Pracovní povolení se vydává na dobu určitou a jeho trvání se odvíjí od účelu, kvůli kterému se vydává. Pracovní povolení vydává Pracovní úřad Severní Makedonie ve spolupráci s Pohraniční policií Severní Makedonie. Užitečné odkazy: www.e-rabota.av.gov.mk a www.mtsp.gov.mk Pro krátkodobé služby (méně jak 90 dnů) poskytovaných cizinci se nevyžaduje pracovní povolení (kreativní služby v oblasti kultury – služby pro veletrhy, krátkodobé služby poskytované cizinci, práce vykonávané cizinci s bydlištěm v Republice Severní Makedonie ke studijním účelům). Zaměstnávání cizinců je méně obvyklé a legislativně i administrativně poměrně náročné. Upraveno Zákonem o zaměstnávání a práci cizinců (Sbírka zákonů/Služben vesnik RSM č. 70/2007, 5/2009, 35/2010, 148/2011 a 84/2012) a jeho změny dle rozhodnutí Ústavního soudu (Služben vesnik č. 152/2008 a 98/2010). Konsolidovanou verzi Zákona lze najít v makedonštině na webových stránkách ministerstva práce a sociálních věcí. Cizinci, kteří by chtěli být v Severní Makedonii zaměstnání, chtějí pracovat ve své firmě nebo zde podnikat, musí nejdříve získat povolení k pobytu a pracovní povolení, zaměstnavatel musí zaregistrovat jejich práci jako práci cizince. Pracovní smlouva bez vyřízení povolení k pobytu je neplatná. Veškeré náklady ohledně obdržení pracovního povolení a dalších náležitostí by měl krýt zaměstnavatel. I pro tuto oblast je výhodné zde mít místního partnera.

5.9 Veletrhy a akce

Jedinou veletržní organizací v Makedonii je firma „Skopski Saem“ („Skopje Fair“), který se nachází ve Skopji. Skopski Saem (Skopský veletrh) Belasica b. b., P.O.Box 356 1001 Skopje Republic of Macedonia tel.: +389 2 3218-388 fax. +389 2 3218-375 [http: www.eragrupa.mk](http://www.eragrupa.mk) E-mail: info@eragrupa.mk Poslední tři roky se žádné veletrhy neorganizují kvůli dislokaci a rekonstrukci veletrhu. Další významnou akcí je Prilepský pivní festival, který je jednou z největších regionálních pivních akcí a který může sloužit jako odrazový můstek pro české firmy, které mají zájem vyvážet pivo do tohoto regionu. (<http://pivofestival.mk>)

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky (Ambasada na Republika Češka) ul. Perisha Savelikj 3 1 000 Skopje Telefon: +389/2/3109-805 Fax: +389/2/3178-380 E-mail: skopje@embassy.mzv.cz Webová stránka: www.mzv.cz/skopje Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR ul. Perisha Savelikj 3 1 000 Skopje Telefon: +389 23 081 102 Mobilní telefon konzulární pohotovosti pro české občany (vyživejte mimo pracovní dobu úřadu): +389 70 314 502 E-mail: consulate_skopje@mzv.cz / visa_skopje@mzv.cz Obchodně-ekonomické oddělení Velvyslanectví ČR ul. Perisha Savelikj 3 1 000 Skopje Telefon: +389 23 081102 E-mail: commerce_skopje@mzv.cz Webová stránka úřadu: www.mzv.cz/skopje Pro dopravu z letiště do centra hlavního města Skopje je možné použít taxi nebo využít autobusu z letiště provozovaného soukromým provozovatelem. Doporučujeme používat všudypřítomné taxi, které je cenově dostupné. Letiště leží na okraji města a je poměrně dobře dostupné. Cesta z letiště do města by v závislosti na aktuální dopravní situaci neměla zabrat více než 20-30 minut.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

předčísle pro volání: + 389 (Severní Makedonie) Policie 192 Hasiči 193 Záchranka 194 Pohotovostní služby 195 Služba pro informování a varování 1985 Silniční služba AMSM 196 Odtahová služba ve Skopje + 389 70 219 411, +389 77 400 404 Hlavní nádraží Skopje +389 23 248 701 Letiště Skopje +389 23 148 333 Autobusové nádraží v Skopji +389 22 466 313, 466 011, 402 385.

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

oficiální internetová stránka vlády Severní Makedonie, www.vlada.mk oficiální internetová stránka města Skopje, www.skopje.gov.mk oficiální internetová stránka Turistické organizace Severní Makedonie, www.macedonia-timeless.com letiště Skopje, www.skp.airports.com.mk autobusy Skopje, m.sas.com.mk státní statistický úřad, www.stat.gov.mk Národní banka (Main menu – Statistics – External Statistics – Foreign Trade), www.nbrm.mk správa veřejných příjmů, www.ujp.gov.mk celní správa, www.customs.gov.mk makedonská burza cenných papírů, www.mse.mk komise pro cenné papíry, www.sec.gov.mk ministerstvo financí, <https://www.finance.gov.mk> svobodné zóny Severní Makedonie, <http://fez.gov.mk/> ministerstvo hospodářství, <http://www.economy.gov.mk/> Ředitelství technologických průmyslových zón – Дирекција за технолошки индустриски развојни зони Ул. „Partizanski Odred“ 2, 1000 Skopje Tel: +389(2) 3111-166 Fax: +389(2) 3111-177 Hospodářská komora - Stopanska komora na Severna Makedonija Ул. Dimitrie Chupovski 13, Skopje Tel.+389 23244000 Fax.+389 23244088 web: <http://www.mchamber.org.mk> Makedonská obchodní komora Ул. “Crvena Skopska Opshtina” Br: 10 1000 Skopje <http://www.chamber.mk/>